

MOST

Bilten Udruženja useljenika iz bivše Jugoslavije u Izraelu

GODINA 63

BROJ 3

MAJ/JUNI 2015

JOM HAŠOA - ŠOREŠ

Piše Milan Fogel, Foto Nisim Mandil

Prolećni mesec u Izraelu je kao i sam život: veselje, tuga, opomena...

Pesah deca provode u najboljem raspoloženju, deca su na školskom odmoru, a za to vreme roditelji trljaju glavu ko će da ih čuva dok oni moraju da rade. Srećom, tu su babe i dede - moje ja nisam imao prilike ni da upoznam, svi su stradali u Holokaustu. Već tada se podsećamo da dolazi Jom HaŠoa, dan stradanja šest miliona Jevreja u najvećoj tragediji zabeleženoj u istoriji ljudskog roda.

Nedelju dana kasnije odajemo poštu stradalim vojnicima u odbrani savremenog Izraela. Ponovo smo tužni, jer naše žrtve za vreme Drugog svetskog rata nisu bile dovoljne da se ovaj svet opameti, da nas ostave na miru, da prestanu da nas optužuju, da našu borbu za opstanak, koja i dalje traje, proglašavaju za zločin, koji nikada nismo učinili.

I ove godine smo se okupili u Šorešu, pored šume zasađene u spomen na stradanje oko 65.000 Jevreja iz bivše Jugoslavije. Holokaust je odneo mnoge živote, ali sećanje je i dalje živo; lakše nam je kada smo zajedno i ne stidimo se da pustimo i po koju suzu.

Na komemoraciji su nam se pridružili članovi diplomatskog kora iz bivše Jugoslavije: Alenka Suhodolnik, ambasador Slovenije, Pjer Šimunović, ambasador Hrvatske, drugi red: Milutin Stanojević, ambasador Srbije, Branko Kesić, ambasador Bosne i Hercegovine i Pajo Avirović, ambasador Makedonije.

Ispred Ministarstva spoljnih poslova Izraela na komemorativnom skupu bio je prisutan Dan Orijan, direktor za Balkan. Istovremeno je bio domaćin novinarki iz SAD, koja je sa interesovanjem pratila izlaganja učesnika ceremonije.

Miri Derman, predsednica HOJ, podsetila je prisutne na istorijat šume posađene u pomen na stradale Jevreje, a potom se osvrnula na sudbinu Jevreja Rume. Između ostalog, ona je rekla: „Pre Holokausta je u Rumi živelo oko 70 jevrejskih porodica, to jest oko 260 žitelja. Jevrejska zajednica je bila dobro organizovana. Jevrejskih kuća je bilo u celoj Rumi. Jevreji su imali organizovane svoje institucije kao što su vrtić, osnovna škola, pevački hor, sportsko društvo, udruženje žena, koje je se bavilo dobrotvornim radom, u pružanju pomoći siromašnima, često i onima koji nisu bili Jevreji. I danas u Rumi postoji jevrejsko groblje sa

kapelom (koje nije u funkciji od 1942. god) gde je Hevra Kadisha obavljala obredno sahranjivanje Jevreja. 1879. godine je počela sa radom i prva Sinagoga, a 1935. god. je izgrađena nova Sinagoga na istom mestu. U toku rata je Sinagoga služila kao prihvatni logor za Jevreje i ostale nepodobne građane, koji su odatle deportovani u logore smrti. U Sinagogi na službi se promenilo četiri Rabina, od kojih je zadnji bio Rabin Goldstein Willim, koji je sa suprugom i devetoro dece ubijen u logoru Jasenovac. Moj otac se često podsećao i pričao u društvu o igrama u dvorištu Sinagoge, sa tom decom od kojih niko nije preživeo Holokaust. On, jedan od retkih koji su preživeli, imao je neki poseban bratski odnos prema toj deci, bratski odnos prošlosti i zajedničke sudbine, koji neko sa strane ne može da shvati. On ima foto album sa slikama te dece iz jevrejske zajednice, na kojima su ta deca sretna i zadovoljna.

fotos dece iz Rume

Prvi Jevreji su poslani u logor u Jasenovcu već 1941. godine na prinudni rad, ali je većina tamo i stradala, da bi 17. 07 1942. godine svi preostali rumski Jevreji deportovani u Vinkovce u logor na fudbalskom igralištu, odakle su nakon mesec dana deportovani u Auschwitz, a zatim u krematorijume. U Rumi danas nema ni jedne jevrejske porodice, ali ih njihovi sugrađani nisu zaboravili, već su postavili spomen ploču za večno sećanje, na mestu gde je nekad bila Sinagoga i gde se svake godine za dan oslobođenja Rume donosi cveće.“

Organizator i idejni tvorac programa, **Miriam Aviezer Steiner**, pružila je priliku da se ove godine podsetimo na žrtve Holokausta u malim jevrejskim zajednicama u bivšoj Jugoslaviji. Istovremeno je Miriam priredila kratak istorijat jevrejskih zajednica o kojima je bila reč na komemoraciji.

Riki Mendel, predstavnik Jad Vašema, započela je svoj govor podsećanjem na Jevreje u Kraljevini Jugoslaviji. „Broj Jevreja u Kraljevini Jugoslaviji je bio mali, tek nešto oko pola posto od ukupnog broja stanovnika. I pored malobrojnosti Jevreji su bili vrlo aktivni i davali veliki doprinos društvenim zajednicama u kojima su živeli. Do Drugog svjetskog rata, u Kraljevini Jugoslaviji je bilo 117 Jevrejskih opština. Ukupno je u zemlji živelo oko 80.000 Jevreja, koji su uglavnom bili nastanjeni u velikim gradovima.“

Do dolaska nacista na vlast u Njemačkoj Jevreji Jugoslavije živjeli su normalnim, mirnim životom. Pobjedom nacista u Njemačkoj počinje antisemitizam i na području Jugoslavije koji svoj vrhunac dostiže početkom Drugog svjetskog rata i prvim antisemitskim zakonima. U razdoblju od 1933 do 1941 prošli su Jugoslavijom oko 50,000 Jevreja izbjeglica iz Evrope koji su bježali od nacista. Jugoslavenski Jevreji su činili napore da materijalno i moralno pomognu nesretnim ljudima.“

Riki Mendel se posebno osvrnula na stradanje Jevreja za vreme drugog svetskog rata. „Do kraja Drugog svjetskog rata ubijeno je oko 65,000 Jevreja Jugoslavije. Tek nakon oslobođenja vidjela se veličina katastrofe“, rekla je Riki Mendel.

„Povratak preživjelih Holokausta u svakodnevni život nije bio jednostavan. Preživjeli su se neprestano borili s nenadoknadivim gubitkom najdražih, te u isto vrijeme navikavali na novu zemlju koja se i sama borila za opstanak i povrh svega učili nov, potpuno strani jezik – hebrejski.“

Ipak, „Preživjelima Holokausta život u Novoj zemlji nije uvijek bio lak, ali njihov doprinos u svim sferama društva je neprocenjiv“, konstatovala je na kraju izlaganja Riki Mendel.

Israel Jungreis, rabin, molio se za duše stradalih u Holokaustu. Israel je govorio o njegovoj porodici i Jevrejima Iloka, Hrvatska. U Iloku je pred rat živelo oko 300 Jevreja i skoro su svi stradali u Holokaustu. Njegova majka Cipora je iz porodice Štern, a njegovi roditelji su jedni od malobrojnih koji su preživeli strahote rata.

Israel je govorio o životu u Iloku pre rata. Pored osnovne postojala je i verska srednja škola u koju su se upisivala deca iz srednje Evrope. U Iloku su napisana pravila za košer klanje, kojih su se pridržavali šahteri i u Vojvodini, posebno iz Novog Sada. U Iloku je radilo i nekoliko lekara. Bilo je više intelektualaca, jednom rečju, Jevreji su bili cenjeni članovi zajednice koja je živela u Iloku.

Keren Kajemet je i ove godine preuzeo i uspešno izveo tehničku organizaciju skupa, a **Daniel Fogel** (na slici) vodio je ceremoniju. Muzički program su pripremile **Dvora Dotan** i **Iris Zauberman**.

Preživeli Holokaust su evocirali uspomene na strašna vremena u kojima su mnogi članovi njihovih porodica i familije izgubili živote. Za mnoge se ne zna ni gde im je grob, a mesto na kome se okupljamo govori da ih nismo i nikada nećemo zaboraviti.

Dr Tovi Josefović...

Gizela Abinun...

Rafi Reuveni...

Joel Fišer...

Alex Ekstein...

*Jehilea Katana, s tim što je odmah naglasila da je u pitanju njen izbor, ali da nisu u rodu (isto prezime – Katan)
Ceremonija je zatvorena himnom HaTikva – Nada*

Dina Katan Bencion pročitala nam je pesmu

Jehilea Katana, s tim što je odmah naglasila da je u pitanju njen izbor, ali da nisu u rodu (isto prezime – Katan)

JOM HAŠOA OBELEŽEN JE I U EX REPUBLIKAMA JUGOSLAVIJE

HRVATSKA – JASENOVAC

Državni vrh Republike Hrvatske na čelu sa premijerom Milanovićem – prvi s desna Branko Lustig, izaslanik predsednice Hrvatske Kolinde Grabar Kitarović

- **Premijer Zoran Milanović** je u govoru na komemoraciji kazao kako "hrvatski Ustav temelji na ZAVNOH-u, a ne NDH".

- Ako ovo nije jasno svakom Hrvatima i građanima Hrvatske, svakom političaru, onda neka se, molim lijepo, demokratskim sredstvima izvoli zalagati za nijekanje ovoga i za promjenu hrvatskog Ustava i unošenje u hrvatski Ustav Nezavisne Države Hrvatske. Ali, takvog junaka ja još čuo nisam i čekam da izađe i kaže ako to zaista misli, a u međuvremenu ja ću ponoviti ovo: za mene je u 2. svjetskom ratu postojala samo jedna hrvatska vojska, to su bili hrvatski partizani i partizani Hrvatske - rekao je Milanović i dodao da na to treba biti ponosan. Istaknuo je kako u Jasenovcu govori peti put i rekao kako ponavlja "stvari koje treba ponavljati, ali od kojih ljudi okreću glavu".

BOSNA I HERCEGOVINA, REPUBLIKA SRPSKA

Predsjedavajući Predsjedništva BiH Mladen Ivanić, predsjednik Vlade Republike Srbije Aleksandar Vučić, sa skoro celokupnom vladom, te izaslanik predsjednika Srbije Tomislava Nikolića, predstavnici vlasti RS-a na čelu sa Miloradom Dodikom u Spomen-poručju Donja Gradina položili su vijence na spomen-obilježje

žrtvama zločina u koncentracionom logoru Jasenovac i njegovom najvećem stratištu Donjoj Gradini.

Premijer Srbije Aleksandar Vučić je naveo, u ovoj plodnoj ravnici, ubrzo po formiranju ustaške Nezavisne države Hrvatske, uspostavljen je najveći logor smrti, koji je ujedno bio i jedan od najvećih u Evropi, gde je vršeno sistematsko likvidiranje civila, a stradalnici su bili krivi samo zato što su Srbi, Jevreji, Romi i oni koji nisu želeli da služe ustaškim i okupacionim snagama.

Vučić je istakao da srpski narod kaže da ne pristaje na smrt, da će čuvati svoju otadžbinu i rod, i da će se boriti za život, bez želje da se ikada sveti, ali i da nikada neće zaboraviti.

SRBIJA

JOM HAŠOA OBELEŽEN I U ZEMUNU

Piše Nenad Fogel

Dan stradanja i herojstva, Jom Hašoa, obeležen je u Domu vazduhoplovstva Vojske Srbije u Zemunu. Na inicijativu člana Gradskog veća, Milosava Stamenova, Gradska opština Zemun po prvi put je organizovala svečanu akademiju posvećenu žrtvama Holokausta. Savez jevrejskih opština Srbije i Jevrejska opština Zemun dali su pun doprinos obeležavanju ovog značajnog datuma. Hor Srpsko jevrejsko pevačko društvo „Braća Baruh“ održao je prigodan koncert, a na početku akademije izveli su i himne Srbije i Izraela. U okviru svečane akademije postavljene su izložbe

koje su posvećene stradanjima, ali i spasavanju Jevreja tokom Drugog svetskog rata. Jevrejska opština Zemun postavila je u galeriji „Ikar“ dve izložbe: Jevrejski logor Zemun i Pravednici iz Srbije.

Fotos J.Rakita

Minutom ćutanja prisutni su odali počast stradalim žrtvama fašističkog terora. Voditelj programa Predrag Prokopljević je nakon toga pozvao predsednika Gradske opštine Zemun, Dejana Matića da se obrati prisutnima. Na početku obraćanja g. Matić je istakao da „Dan sećanja na žrtve Holokausta obeležavamo u onom strahopoštovanju i dubokom poklonjenju, kao što čovek uvek čini prema žrtvi i dušama nevinih...“ Na kraju je zaključio da „Od davnina u Zemunu žive narodi različitih vera. To čini Zemun osobenim. U svojoj dugoj istoriji Zemun je slobodarska sredina gde su Pravednici oduvek živeli, gde žive i živeće na ponos svih nas.“

Odlomak iz knjige Danila Fogela „Dvorište sinagoge“ pročitao je, umesto odsutne Nade Blam, predsednik Saveza dr Ruben Fuks.

Predsednik Jevrejske opštine Zemun, Nenad Fogel, dao je u svom [govoru](#) kratak istorijat života i rada Jevreja u Zemunu, kao i njihovu tragičnu sudbinu tokom Drugog svetskog rata.

Predsednik Saveza dr Ruben Fuks je u svom obraćanju između ostalog podsetio prisutne da je „zlo“ u čoveku uvek prisutno i da se mora voditi računa da se to zlo ne pretvori u osvetu prema drugima i drugačijima, kao što je to bio slučaj sa Jevrejima tokom Drugog svetskog rata. Akademiji je bio prisutan i pomoćnik komandanta pukovnik Dragan Panić. Posetioци su posle svečane akademije bili u prilici da obiđu dve pomenute izložbe, gde su dobili prateće kataloge i nekoliko izdanja Jevrejske opštine Zemun.

ANTISEMITIZAM

JEVREJSKI ANTISEMITIZAM PAS ILI DEČKO JEVREJIN

Piše Milan Fogel

Ponekad se pitam ko je veći anti-semita, oni koji mrze Jevreje ili to može da bude Jevrejin, ili neko bar jevrejskog porekla, koji samo iz njemu znanih razloga napada Jevreje – obično bez ikakvog razloga. Jer da ima razloga, onda to ne bi bio anti-semitizam nego tema za diskusiju. Ako izuzmemo političke kvalifikacije, onda je u najmanju ruku čudno da Jevreje nazivamo anti-semitima, ali je činjenica da i mi u Izraelu imamo visoke intelektualce koje svrstavaju u antisemite. Među njima mogu da se nađu i profesori univerziteta, zatim nazovi pisci, a o običnim ljudima da i ne govorimo, jer njih je nekom negativnom retorikom najlakše zavesti.

Povod da pišem na ovu temu je nedavno objavljen *Kviz*, koji je sastavila poznata američka glumica i pisac Lena Dunham (Lena Dunham), autor hit TV serije *Devojke* (Girls).

„Učesnik“ Kviza treba da odgovori na pitanja koja će opredeliti njihove simpatije prema njenom psu ili njenom momku Jevrejину. Tako se tu nađu mogući odgovori: „On ne daje bakšiš“. Ili, „Nikad nikud ne nosi svoj novčanik“ – klasičan stereotip o Jevrejima cicijama. Naravno, tu su i aluzije na majku, iako nigde ne piše da je majka poljska Jevrejka.

No, sve to zajedno bi možda bilo zabavno, kako neki komentarišu da je u pitanju samo humor i ništa više, da nije u pitanju naslov kviza „Pas ili momak Jevrejin“, što veoma asocira na vreme nacizma i zabrane „Zabranjen ulaz psima i Jevrejima“ ili kako danas često muslimani sa mržnjom govore da su Jevreji psi.

Kada bih ja bio u situaciji da biram, odlučio bih se za psa. Pas je bar veran onima kojima pripada, a Lena Danam, nažalost, nije moj tip - u stvari, da budem iskren, žena mi je ljubomorna, a redovno čita Most. Ovo nema veze sa anti-semitizmom!

Navijači BiH pevali "Ubij Jevreje"

Skandalozno antisemitsko navijanje u Beču.

U Beču su nedavno fudbalske reprezentacije Austrije i BiH odigrale prijateljski meč, koji je imao antisemitsku uvertiru.

Naime, stotinak navijača iz Bosne i Hercegovine je u centru grada pevalo "Ubij, ubij Židove", i to po pridruživanju protestu Palestinaca, sa kojima su i raširene njihove zastave uz antisemitske pokliče.

Posebno brine što se fudbalske reprezentacije BiH i Izraela nalaze u istoj grupi kvalifikacija za Evropsko prvenstvo. U prvoj utakmici reprezentacija BiH je u Izraelu pobeđena sa 3:0. Revanš se igra 12. juna u Sarajevu. Da li će, možda, Palestinci doći da navijaju za BiH?

ARGENTINA UTOČIŠTE NACISTA

Iz strane štampe

Arheolozi u Argentini vjeruju kako su ruševine pronađene duboko u udaljenim prašumskim područjima trebale poslužiti kao utočište nacista u slučaju da Njemačka izgubi Drugi

svjetski rat. List Clarin javlja da su istraživači sa Sveučilišta u Buenos Airesu u provinciji Teyu Cuare na sjeveru Argentine u blizini granice s Paragvajom pronašli ostatke triju zgrada u čijim je ruinama otkriveno pet njemačkih novčića iskovanih između 1938. i 1941. godine i porculanski tanjur s natpisom "Made in Germany". "Nacisti su sredinom Drugog svjetskog rata imali tajne projekte izgradnje utočišta za vrhovnike u slučaju poraza. Riječ je o nepristupačnim lokacijama usred pustinja, na planinama, liticama ili usred džungle kao što je to ovdje," izjavio je voditelj arheološkog tima Daniel Schavelzon za Clarin. News.com piše da su mjere predostrožnosti u slučaju Argentine bile nepotrebne. Argentinski predsjednik Juan Peron koji je naciju vodio od 1946. do 1955. godine je dozvolio tisućama nacista da se slobodno nastane u njegovoj zemlji. Među zloglasnim nacistima koji su zbjeg tražili u Argentini su Adolf Eichmann, Joseph Mengele, Erich Priebke, Martin Bormann, Walter Kutschmann, Josef Schwammberger, Eduard Roschmann, Wilfred Von Oven i Alois Brunner.

Svježe otkriveni dokumenti njemačke tajne službe BND pokazuju da se Eichmanna moglo uhapsiti još 1952. godine, kada su Nijemci saznali pod kojim se imenom krije i gdje se nalazi. Do ovih kompromitirajućih informacija došao je njemački Bild, što baca novo i ne tako laskavo svjetlo na ponašanje Njemačke u godinama nakon Drugog svjetskog rata.

U dokumentima koji su pisani na pisačkoj mašini može se vidjeti da se Eichmann krio pod aliasom Clemens te da su njemački tajni agenti znali i koga treba pritisnuti da se sazna njegova točna lokacija. Riječ je bila o uredniku njemačkog časopisa Der Weg, koji je u to vrijeme izlazio u Argentini.

S obzirom da je Eichmann bio glavni logističar Holokausta, njegovo svjedočenje bi vjerojatno bilo i neugodno za mnoge njemačke kompanije koje su sudjelovale u provedbi istrebljenja Židova i ostalih nearijevaca. Nadalje, u to vrijeme mnogi agenti BND-a su bili bivši nacisti, kojima također nije bilo u interesu loviti svoje bivše šefove i ostale uglednike zločinačkog Hitlerovog režima.

ELI TAUBER

NAPADNUT U SARAJEVU

Vest koja je velikom brzinom obišla svet ili tačnije rečeno sve krajeve sveta gde se nalaze Jevreji poreklom iz bivše Jugoslavije.

Zaprepašćenje je doživelo vrhunac kada smo pročitali prvu Tauberovu izjavu: "O tome nema dvojbe, neko me je pokušao ubiti i zamalo da mu uspije", kazao je Tauber te dodao da uopće ne zna ko ga je napao i zbog čega.

Eli Tauber – da li je to bilo baš tako?

U svakom slučaju mediji su odmah reagovali i pojavili su se naslovi slični ovom: **ISTAKNUTOG ŽIDOVA U SARAJEVU NAPAO BUZDOVANOM!** Budi li se u BiH antisemitizam?

Čak je i Palestinska zajednica u BiH osudila ovaj napad.

A onda je stiglo zvanično saopštenje policije:

Napadač na Elijasa Elija Taubera, savjetnika za kulturu i vjeru Jevrejske zajednice BiH, je Ahmed Fočak. Na konferenciji za novinare održanoj u prostorijama MUP- a KS, Irfan Nefić, portparol MUP-a, rekao je da se motiv napada na Taubera ogleda u činjenici da je Tauber imao spor sa vlasnikom jedne zanatske radnje u kojoj je radio napadač. – „Sinoć oko 21 sat, a nakon što je tog dana saslušan oštećeni, naši pripadnici uhapsili su napadača F.A. koji je odranije poznat policiji po različitim krivičnim djelima među kojima su i bludne radnje, ubistvo u pokušaju, nasilničko ponašanje i oštećenje tuđe stvari“ – kazao je Nefić.

Tauber je potvrdio da je napadač uhapšen, te da mu je poznat identitet osobe. – „Još sam pod velikim stresom“, rekao je Tauber... i mi, koji smo prvo pomislili da je u pitanju antisemitski napad.

SEĆANJE

REZA KASTNER

Piše Milan Špicer

Datum 13. april 1945. godine, to je dan moga oslobođenja i još nekoliko stotina Jevreja što su ostali u životu uz zahvalnost, u mojim očima, „PRAVEDNIKU“, gospodinu Rezi Kastneru, koji je ovde u Izraelu ubijen po naređenju partije „Ecel“.

Posle mnogo godina ubica je došao da se izvini Kastnerovoj supruzi. Da ne dužim, evo kako smo spaseni.

Satima smo stajali u „Apelu“, to znači da stojiš u vrsti u dvorištu logora u Bergen Belzenu, po zimi i kiši i čekaš prebrojavanje od strane nemačkih oficira. Na Apelu bi se neki onesvestili, a neki umirali od gladi, slabosti ili zime. Kastner je sa Nemcima, sa spiskom u ruci, prozivao neka imena. Nije mi važno ko su bili ti ljudi, glavno je bilo da je uspeo da spase neke Jevreje. Izreka iz Tore kaže: „Ko je spasao jednu dušu, kao da je spasao svet, a to su bile te osobe sa spiska.

Kastnerova namera je bila da ih prebaci u Švajcarsku, međutim, neki su preživeli, a neki su završili u krematorijumu.

Prema vazдушnim borbama koji su se odigravali iznad logora i prema postupanju nemačkih stražara što su tražili od nas civilna odela razumeli smo da se približavaju neke trupe - ili Rusi ili Englezi ili Amerikanci <logor su oslobodili Englezi >došlo je naredjenje da se logor podeli na tri dela - neki su transportirani za Terzijen Štat ili "izgubljeni transport ne znam tačno? Neki su ostali u samom Bergen Belzenu, a mi, kao prvi transport, smo supirani sa Kastnerom. I to mi je dalo neki osećaj da se rešim ovoga prokletog logora. Mislio sam u sebi da gore ne može biti .Sestra mi je je bila bolesna, nije mogla da ide i ja sam je nekako dovukao do prve stanice Cele gde su nas čekali vagoni za stoku <za nas> Mi koji smo krenuli sa Kastnerom oslobođeni smo od 9-te američke divizije 13 –aprila 1945. Nisam poznavao lično Kastnera, ali sam ga video nekoliko puta u logoru i razumeo sam ako idem sa njim u isti transport ima neke nade

I tako je i bilo .Ja lično verujem da on i jedna vrlo lepa španska "hefling", koja je bila u istom transport kao mi, da su uspeli ona i Kastner da ubede vodju transporta <>visoki nemački oficir> da zadržava voz dok stignu Amerikaci koji su vodili ulicne borbe 2-3 km. blizu nas. Razume se da nismo išli na piknik.

Po svim pričama trebali smo stići do reke Elbe i tamo bi nas poslali u drugi "bolji svet" kao Jevreje, u Novi Sad i u Budimpeštu ravno Dunavom. Želim naglasiti da sam poslao nekoliko toplih reči njegovoj unuci Mirav Mihaeli da može biti ponosna na njenoga dedu Kastnera.

Ps. Posle oslobodjenja su nas Amerikanci prebacili u jedan lepi mali gradić Hilerleben. Tamo su nas lečili. I ja licno sam bio strašno bolestan i iz našega transporta su pomrli mnogo njih. Neki od proliva <naglo su počeli jesti >a neki od tifusa, od vašaka, a mnogi od nedostatka vitamina. U tom gradiću je bio i Kastner I kada su ga neki sreli na ulici ljubili su mu noge iz zahvalnosti. Priznajem, i ja sam ljubio prašnjave vojne cipele od amerčkog tenkiste, crnca, što nas je oslobodio. Dobio sam napad plača, koji je trajao nekoliko časova. Svi u okolini što su me čuli i videli mislili su da sam poludeo. Želeo bih da pomenem jos dva ANDJELA što su mnogo pomagali u teškim prilikama bez mnogo lekova i lekarskih instrumenata. dr.Šomlo Olga i njen suprug, bili smo skupa i u Austriji i u Bergen Belzenu, neka im je laka zemlja.

DONACIJE

- 60 \$ Jelena Salom za film Jevreji Jugoslavije u Šoa
- 40 švajcarskih franaka Jelena Diklić za HOJ
- 1,000\$ Samuel & Suzanne Eisenstat od N.Y U.S.A za film
- 350 NIS David Alkalaj za HOJ
- 250 NIS Tal Mosković film
- 500 NIS Dina i Jozef Bencion za film
- 200 Eura u spomen na roditelje Salaj Klara i Aleksandar, doniraju Eva i Jehuda Salaj za film
- 150 NIS Dvora i Moše Israel
- 250 NIS Milan Hirshl
- 300 NIS קלמר פבלה ואביבה
- 200 NIS לדרר חנה ושפירא רחל
- 500 NIS za film povodom 90-tog rođendana Beti Engel גליק נועם וגליק זלטה

REČ PREDSEDNIKA **MIRI DERMAN**

Drage prijateljice i prijatelji,

Svakog 9. Maja, kao i prethodnih godina, moja majka obeležava dan njenog oslobođenja. Radni logor Wunstegiersdorf je bio poslednja stanica u kojoj je bila tokom Drugog svetskog rata. To je dan kada je izašla na slobodu...

Ove godine u celom svetu se obeležava 70 godina od završetka Drugog svetskog rata, završetka koji je preživeli doneo dugo isčekivanu slobodu, ali i suočavanje sa novom, drugačijom i nemilosrdnom stvarnošću, otkrivanje ogromne lične katastrofe i novog svetskog poretka. Kao što nam je svima poznato Holokaust Jevreja Jugoslavijenije nije otkriven kao što zaslužuje javnosti u Izraelu i svetu. Nije dovoljno što se podsećamo naših voljenih na ceremonijama posvećenim Holokaustu, pišemo knjige itd... treba još mnogo da se učini da Holokaust Jevreja Jugoslavije ne ostane sakriven, želimo da se otkrije javnosti! U ime toga Mirjam Aviezer, Moše Ben Sahar i Joel Fišer naporno rade na tome da završe film o toj temi, ali i dalje nedostaje 30.000 eura! Potrebna nam je vaša pomoć/donacija. Svaka donacija nas približava završetku snimanja i obrade filma. Nadamo se da će za Jom Ha Shoa 2016 film biti prikazan na televiziji.

Donacije možete poslati na jedan od sledećih načina:

1.Hitahdut Olei Jugoslavija P O BOX
57106 Tel Aviv 6157002

2. Bankovni račun (stanovnici Izraela) Bank
Leumi snif 943 racun 803-70627058

3.Rašun za uplate iz inostranstva SWIFT
NUMBER: LUMIILITXXX
ROUTING NO:IL010803

IBAN NUMBER: IL37 0108 0300 0007 0627
058

Takođe se nadamo da će članovi treće i četvrte generacije praviti istraživačke radove o Holokaustu Jevreja Jugoslavije i tako objaviti prijateljima, učiteljima i drugima šta se događalo sa Jevrejima Jugoslavije, kao i logore koji su bili u zemlji. U sadašnjem broju donosimo rad o logoru Jasenovac koji je pripremila Noga Levinson (unuka naše članice Lee Levinson) sa još dve svoje koleginice. Radovaćemo se da objavimo i

druge radove vezane za istoriju i kulturu Jevreja Jugoslavije.

Naša članica Olovera Mirković je volontirala da okupi dobrovoljce koji će biti u vezi sa prijateljima u našoj zajednici. Pripremamo se za ostvarenje veza sa njima. Ko je zainteresovan za dobrovoljni rad neka se javi Oliveri 05034901215

U mesecu decembru priprema se svečano obeležavanje 80 godina rada Hitahduta. Svečanost će se održati uz ljubaznost i pomoć našeg člana Dorona Shidlova gradonačelnika Givat Brenera i gradonačelnika mošava Kidron Amosa Ciona (obojska naši članovi) Mi smo u pripremanju za organizovanje i uređenje svečanosti uz pomoć i uputstva našeg člana Davida Šlezingera (Slez).

Naši poslednji sastanci:

Poseta Ein Hodu - bili smo kod naše članice Dine Merhav (napis o tome kasnije) Organizovana je ceremonija za Jom Ha Shoa pored spomenika u Shoreshu, za spomen na Jevreje Jugoslavije koji su stradali u Holokaustu. Bili smo u poseti u Givat Breneru po pozivu predsedavajućeg regionalnog saveta Givat Brenera Dorona Shidlova i osoblja odeljenja za socijalnu brigu. Videli smo izložbu " Fotografija i starenje" u kojoj su učestvovala tri naša člana (napis o tome kasnije).

Bili smo u poseti našem Arhivu u Givat Ramu u Jerusalimu u organizaciji naše članice Dane Finci Jeheskel i ostalih dobrovoljaca u Arhivu. Jugoslovensko veče održano je 7.6.15 u biblioteci Karmiel ulica Cahal 157, Karmiel. Bilo je pesme i igre u organizaciji Julija Presburgera i jugoslovenske hrane iz kuhinja svih učesnika.

Podsećamo na buduće aktivnosti:

Poseta Muzeju Biblijske zemlje u Jerusalimu 22.06.15. Susret u 11h na ulazu u Muzej. Posetićemo izložbu "Babilon" sa predavanjem članice Nomi Niv.

Uredniku "Gešera" Moše Ben Šaharu pridružuju se naše članice Tami Torovic i Amira Piker Lang. Hvala na dobrovoljnom radu!

Posebno se zahvaljujem na prevodima Ivanki Šami!

I na kraju toplo preporučujem da posetite naš atar Hitahduta i Facebook. Tamo objavljujemo važna obaveštenja, slike, zanimljive napise....

Mi članovi Vaada i ostali dobrovoljci radimo za sve vas i radujemo se da vidimo da sarađujete !!!!

Vaša Miri

EIN HOD

Piše dr Ivan Vanja Kovač

U sklopu aktivnosti koje naš Hitahdut organizuje 21. 03. je bio ostvaren veoma interesantan izlet u umetničku koloniju Ein Hod. Ovo pitoreskno mesto je već decenijama jedan od najznačajnijih centara plastične umetnosti u Izraelu. Nalazi se nedaleko od starog puta Haifa - Tel Aviv, na padinama planine Karmel, smešteno u napuštenom arapskom naselju iz srednjeg veka. U njegovom postanku, kao umetničkog sela, jednu od ključnih uloga je imao Marcel Janko, značajan umetnik XX veka i poznat kao rodonačelnik dadaizma. U njemu pored slikara i vajara živi i radi značajan broj umetnika na drugim poljima, što u celini doprinosi posebnoj atmosferi u mestu.

I pored prohladnog vremena, oblačnog neba i povremenih prolećnih (ali intenzivnih) pljuskova, pred ulazom u ovo zanimljivo mesto se okupilo četrdeset naših članova, svih uzrasta.

Podeljeni u dve grupe mogli smo da razgledamo sve detalje ovog naselja. Prva grupa je temeljno (koliko se to moglo) obišla selo. Pri tome nam je izuzetno pomogao svojim napomenama i kvalitetnim objašnjenjima vodič Dan Ben Arye koji je i sam umetnik i stanovnik Ein Hoda. Tom prilikom smo posetili centralnu galeriju naselja u kojoj su izloženi radovi mnogih od najznačajnijih izraelskih stvaralaca. U malom

predahu između obilazaka galerija nam je Edna Papo evocirala uspomena na rane dane ove kolonije čijem je uspostavljanju mnogo doprineo i njen otac. Na kraju smo posetili keramički studio Magal gde smo u razgovoru sa Tovom i Heniom Magal upoznali njihov rad . Obe umetnice, inače sestre bliznakinje, nastavljaju tradiciju radova u keramici koju su otpočeli njihovi roditelji Haya i Benzion Magal.

Dok je jedna grupa obilazila naselje, istovremeno je druga grupa posetila atelje naše članice skulptorke Dine Merhav čija se kuća i studio nalaze na obodu sela malo dalje od centra. Ona se pokazala kao izuzetan domaćin pa nam je u neformalnom razgovoru ispričala uzbudljivu priču o svom životu do aliye. Rođena 1936. u Hrvatskoj, zahvaljujući spletu okolnosti uspela je sa svojom porodicom da izbegne surovosti Holokausta, da bi po dolasku u Izrael završila Bezalel akademiju u Jerusalimu. Njena "specijalnost" su monumentalne metalne skulpture prilagođene otvorenim prostorima. Radovi joj se nalaze ne samo u Izraelu nego širom sveta uključujući i područje bivše Jugoslavije, prvenstveno u Hrvatskoj.

Posle programa obilaska Ein Hoda, obe grupe su se ponovo "ujedinile" te se jedan deo uputio na ručak u obližnje selo Ein Hawd. To je sadašnji dom nekoliko arapskih porodica, koje su spletom istorijskih okolnosti napustile Ein Hod i nedaleko osnovale novo naselje . Mada je u početku njihov život bio vrlo težak, jer nisu imali status priznatog naselja, u poslednje vreme su se okolnosti promenile te su i njihovi životi izmenjeni nabolje. Tradicionalna kuhinja i gostoprimstvo su nam olakšali sve prethodne "nevolje" uzrokovane lošim vremenom i lošim putem. Tako se završio ovaj zanimljiv izlet u kome smo puno toga videli i saznali .

VESTI IZ ARHIVA EVENTOV

Piše Zvezdana (Dana) Finci Yeheskel

Sastav kolektiva Arhiva se u zadnjih dva meseca promenio. Mirjam Steiner Aviezer, ukratko, naša Mirjam, zvanično nas je ostavila. Kažem zvanično, jer više ne dolazi, ali nastavlja aktivno da saraduje sa nama. U radu su nam se priključili Edi Mišić i Perec Kranot. Edi je verziran u rešavanju problema digitalizacije, tako da smo promenili način rada. To znači da sav materijal koji sada stiže u Arhiv direktno unosimo u kompjuter. Damjan Hajim Peković

nastavlja sa digitalizacijom materijala koji se od ranije nalazi u Arhivi.

NOVE KNJIGE

Iz Jevrejskog muzeja u Beogradu dobili smo Spomenicu, koja je izdata povodom izložbe „Jevreji Srbije u Prvom svetskom ratu“ I faksimil spomenice izdate 1927. u Beogradu sa imenima Jevreja palih u Balkanskim ratovima i u Prvom svetskom ratu.

Stigla nam je knjiga o Eugenu Verberu, izdata u Beogradu. Knjiga sadrži pored životne priče i tekstove iz judaistike, koje je napisao i objavio.

Nova knjiga Filipa Davida, „Kuća sećanja i zaborava“, nalazi se na našim policama.

Očekujemo vas kod nas u Arhivu.

POZIV IZ BIH

Dragi prijatelji,

Jevrejska opština u Sarajevu u periodu od 12-14.10.2015. godine organizuje obilježavanje i proslavu 450. godišnjice postojanja Jevrejske opštine, za koju ćemo Vam pozive poslati kada budemo imali sve detalje proslave. Za sada Vam šaljem tekst poziva za naučnu konferenciju "Jevreji i BiH 1565-2015" čiji izbor tema je toliko širok da ima prostora za različite aspekte pristupa ovoj tematici, s molbom da isti objavite u Vasim glasilima ili/ i web stranicama.

Zahvaljujemo unaprijed i nadamo se da ćete biti nači gosti u jesen ove godine i priključiti se našoj proslavi.

Boris Kozemjakin, predsjednik Jevrejske opštine u Sarajevu

Jakob Finci, predsjednik Jevrejske zajednice BiH

KUFER PUN USPOMENA

Piše Jahiel Jaša Kamhi

Ove , 2015 godine, Jevrejska Zajednica Bosne i Hercegovine slavi 450 godina od dolaska u ove krajeve.

Taj me je jubilej podsjetio na naš odlazak , odlazak moje porodice iz Sarajeva, sada već daleke 1992.

Punih 450 godina moja je porodica bila dio naše Bosansko-Hercegovačke Jevrejske zajednice.

Onda se sve preokrenulo ratom i stradanjima. Teška srca, sa puno neizvjesnosti pred nama, odlučili smo da se naša prodica ponovo pokrene i napustimo naše ognjište.

Kada smo supruga i ja i dvoje djece, stigli iz ratom zahvaćenoga Sarajeva u Kanadu, donjeli smo , svako od nas, po jedan kufer. Cijela četveročlana porodica spakovala je sve svoje dragocjenosti, uspomene i potrebštine u četiri kufera. Cijeli dotadašnji porodični život spakovan u četiri kufera!

Pokušajte zamisliti, iz svoje sadašnje perspektive, šta bi to vi ponjeli, da morate praviti selekciju stvari koje možete ili morate ponjeti. ? Nije lako? Sigurno da nije.

Ja ću vam reći šta sam ja spakovao.

Danima sam pravio selekciju naših porodičnih fotografija. Znao sam da ništa neće moći nadoknadi ti fotografije, ako nestanu. Kao i svi ostali, mi smo neumorno pravili naše fotografije od trenutka našega vjenčanja, pa preko rodjenja sina, pa onda kćerke. U slučaju da nemamo fotografije, naše porodične uspomene, kako bi smo mogli objasniti našoj djeci kako su to oni izgledali od trenutka rodjenja pa na dalje. Ne možeš prepričati fotografiju.

A onda sam spakovao sva naša dokumenta, da se možemo dokazati, odakle dolazimo i šta smo to mi po zanimanju i ubjedjenju.

Znajući za tradiciju , ne znam da li je tačna ili ne, ponesoh i ključeve našega stana, u centru grada, u koji smo bili uselili samo nekoliko mjeseci prije početka rata. Kažu da su Sefardi , kada su protjerani napuštali Španiju , nosili ključeve svojih stanova. Nisam želio da prekidam tu tužnu tradiciju, pa ponesoh i naše ključeve.

Spakovao sam i neke stvari koje su bile dio našega spiritualnoga života. Uzeh neke svoje zabilješke koje sam pravio još od ranih školskih dana. Nisam želio da ih ostavim na milost i nemilost neizvjesne sudbine. Šta još ponjeti? Bilo je to pitanje na koje sam svaki dan, pred naš odlazak pitao sam sebe. Šta ne zaboraviti, da se ne bi smo poslije kajali i pitali sami sebe što To ne ponesosmo.

Najteže je bilo kriti od mnogih prijatelja, kolega i poznanika, da napuštamo svoje ognjište. Rekoše nam da sve to moramo držati u tajnosti iz mnogih razloga, koje ni dan danas ne znam. Čekaš, znaš da odlaziš, a svaki dan se moliš da preživimo i živi i zdravi odemo u neizvjesnost. Taj neizvjesni dan kada je konvoj nazvan "Jevreji i njihovi prijatelji" trebao izaći iz opkoljenoga grada, nikako da dodje. Da nekako prekratim neizvjesnosti, na poslu, počeo sam

pisati istoriju naše laboratorije, koju sam osnovao nekih petnaestak godina prije. I to me je spasilo. Pisao sam neumorno, danima, dok je oko mene grmilo i sjevalo, ne zbog vremena, već zbog topova i raketa. Uspio sam završiti tu moju obavezu i želju, prije nego smo otišli.

Kada sam se mnogo godina kasnije, "usudio" otići na bivše radno mjesto, primili su me kao da sam ih jučer napustio ili pobjegao, svejedno. Pri odlasku, jedna od mojih bivših koleginica predala mi je fasciklu na kojoj je pisalo "Jašine Uspomene". Sačuvali su moje zapise da bi mi ih uručili sada, da te uspomene postanu dio mojih ljepih sjećanja.

Toronto 1993: Useljavanje u Kanadu, strogi carinik me je upitao: "Šta imate da prijavite za carinjenje?"

"Imam neke vrijednosti. Ocarinite moje uspomene, moje fotografije i moju jeftinu kopiju relikvije Sarajevska Hagada. To su moje dragocjenosti."

Zbunio sam ga, nenamjerno. "Vi useljavate bogati, reče carinik; imate porodicu, uspomene i vašu Hagadu. Kada je moj deda useljavao, nije imao ništa. Dobro došli u vašu novu zemlju- Kanadu. Sada ste slobodni da idete."

I otišli smo u neizvjesnost, kao i hiljade drugih useljenika, bez pompe, sa jednim kuferom, svako od nas četvero, Kuferom Punim Uspomena.

NAŠI STONOTENISERI

Piše Josip Kabiljo

Sa velikim zanimanjem pročitao sam prilog naše prijateljice Višnje Kern o osnivaču svetske stonoteniske organizacije Ivoru Montagu. O Jevrejima piscima, naučnicima, glumcima sam mnogo čitao, ali, eto, ima nas i medju vodećim ličnostima svetskog sporta.

Kada smo kod ovog lepog sporta, moja sećanja sežu u daleke godine pre skoro 6 decenija, kada sam još kao dete bio oduševljen osvajanjem svetskog prvenstva od naših jugoslovenskih stonotenisera Vilijama Harangoza iz Subotice i Žarka Dolinara iz Zagreba. Bili su tada to moji idoli i nije bilo veće sreće za mene od prilike tada da ih lično upoznam jer su dolazili i u Novi Sad u kojem sam proveo detinjstvo. Vilijam Harangozo mi je čak poklonio kompletan pribor za ping pong, sundjerasti reketi u ono vreme bili su za mene vrh svetskog pronalazaštva.

Žarko Dolinar je pored svetskog prvenstva u dublu i bio pojedinačni svetski prvak na prvenstvu 1939 g. u Kairu, a osvojio je još bezbroj drugih sličnih znamenja.

Ali, cilj mojeg javljanja nije podsećanje da „i mi konja za trku imamo“ već nešto za nas značajnije. Žarko Dolinar je za vreme rata, u najgore vreme, iz ustaškog Zagreba spašavao na stotine Jevreja, odnosno Židova. Kao ponos NDH-azije, kao aktuelni svetski prvak, sva vrata ustaške administracije su mu bile otvorena. Ali, umesto da za sebe pribavi razne pogodnosti, Dolinar je tajno uzimao iz ustaških kancelarija pečate, formulare i memorandume, na osnovu kojih je pravio falsifikovana dokumenta za ugrožene Židove. Tako je u početku spasio svoju blisku prijateljicu Žužu Jelinek i njene gluvoneme roditelje, a potom čak 360 Židova koji su sa njegovim iskaznicama uspeli da pobegnu. Sigurno da je znao da ga svaka greška odvodi direktno u smrt.

Srećom, nije zaboravljen. Doživeo je da mu se godine 1993 dodeli Medalja pravедnika medju narodima. Iako je umro 2003 njegovo delo živi kao zapisi za sva vremena na mestima gde i treba da bude. Zato koristim ovu priliku za još jedno toplo sećanje na Žarka Dolinara, da se dalje prenosi.

FILM O HOLOKAUSTU U EX YU

Dragi Prijatelji,
Verujemo da pratite izveštaje o aktivnosti HOJ-a i pre svega o tome kako napreduje snimanje dokumentarnog filma o Holokaustu u tadašnjoj Jugoslaviji.

Sa malom donacijom od CLAIMS-a, uz pomoć jevrejskih opština u Makedoniji, Bosni, Novom Sadu, Osijeku i još donator (Josip Žamboki i anonimni donatori) uspeli smo da snimimo prvi deo u kojem je obuhvaćena Makedonija, BiH, Novi Sad, Djakovo delimično Beograd.

Krajem maja imamo nameru da nastavimo sa snimanjem u Hrvatskoj (naravno Jasenovac, Loborgrad, Rab), Dalmacija, partizani, Slovenija i nastavak Beograd.

Kosovo ćemo snimati posebno. Sve je već u detaljnoj pripremi.

No, uprkos velikodušnoj pomoći naših prijatelja koji će snositi delimično izdatke (hotel, prevoz, avionske karte) te donaciji od

Zuzi i Ivo Jelinek nedostaje nam 30.000 Eura za snimanje ovog dela.

Obraćamo se, Vama, dragi naši prijatelji, da nam pomognete da obavimo snimanje sve dok preživeli koji idu sa Ekipom iz Izraela još imaju dovoljno snage da posvedoče što su preživeli.

Voleli bismo da film završimo do Jom Hašoa 2016 te da prikazemo Holokaust u Jugoslaviji, koji nije poznat publici u Izraelu na TV.

SKUPŠTINA HOJ POZIV

Pozivamo Vas na Skupštin HOJ, koja će se održati u nedjelju 28. Juna 2015. u prostorijama Udruženja useljenika iz bivše Jugoslavije, Street Locksmith 55, Tel Aviv.

Skupština će početi sa radom 16:30 časova. Ukoliko ne bude postojao kvorum Skupština će početi sat vremena kasnije, u 17:30 sa brojem prisutnih ljudi.

DNEVNI RED: 1. Finansijski izvještaj. 2. izvještaj o radu. 3. Izveštavanje o napretku filma O Holokaustu u ex Yu. 4. Pripreme za proslavu 80 godina Udruženja. 5. Podizanje takse. 6. slobodna rasprava.

Predsednik HOJ
Miri Derman

KONCERT U FRANJEVAČKOJ CRKVI – JAFFO

Nakon nekoliko stotina održanih koncerata po Europi, Južnoafričkoj Republici, SAD-u i Rusiji mag. art Edmund Andler-Borić potvrdio se kao jedan od najistaknutijih hrvatskih mladih orguljaša. Ističe se izvedbama virtuosnih skladbi iz razdoblja romantizma i suvremene glazbe. Nedavno je na poziv i uz potporu Izraelskog orguljaškog društva, tijekom ožujka ove godine, gostovao u Izraelu. Održao je orguljaške koncerte u Haifi u Dvorani sveučilišta Hecht, u Jerusalemu u luteranskoj crkvi Presvetog Otkupitelja i u Jaffi u Franjevačkoj crkvi. Koncerti su održani uz potporu Ministarstva kulture Republike Hrvatske i Veleposlanstva RH u Tel Avivu.

Ambasador Hrvatske u Izraelu Pjer Šimunović i Edmund Andler-Borić u Franjevačkoj crkvi

Publika je uživala u bogatom programu koji je priredio Edmund Andler-Borić. Tijekom 2013. gostovao je, uz mnogobrojne nastupe pred domaćom publikom, na festivalu u Hasseltu (Belgija), Tallinu (Estonija) i u Bosni i Hercegovini, a samo u posljednjih godinu dana nastupio je u sklopu Adventa u Budimpešti; održao je turneju po Bjelorusiji na poziv orguljaškog festivala *Svetosofijska zvona* iz Polotska i *Filharmonije Vitebsk*; gostovao je u Italiji na festivalu *Organistico internationale* u Trevisui na 26. orguljaškom festivalu u uglednoj bazilici u gradu Cantu pored Milana; tijekom ljeta održao je koncert u katedrali u Bratislavi na novim orguljama najvećeg orguljaškog festivala u Slovačkoj, a u rujnu je otvorio orguljaškim recitalom orguljaški festival u gradiću Trstena na sjeverozapadu Slovačke. U Njemačkoj je nastupio na međunarodnom orguljaškom festivalu u Stuttgartu u crkvi Sv. Nikole.

Uz aktivno koncertiranje, Edmund Andler-Borić je jedan od pokretača festivala u Hrvatskoj: ravnatelj je festivala *Orgulje Zagrebačke katedrale*, jedan je od osnivača i ravnatelj međunarodnog orguljaškog festivala *Ars organi Sisciae* u Sisku, kao i festivala *Orgulje otoka Visa*.

ČASOVI S/H

Dajem časove Srpsko/Hrvatskog jezika

Za početnike i one što žele da obнове, da poprave, da se podsete ili usavrše svoj govorni Srpsko/Hrvatski jezik.

Bazični Konverzacioni, nivo uz kaficu i prijatne razgovore, a može i mali gosip.

Za detalje i sva pitanja obratite se Oliveri Mirković na Tel: 0503491215 ili Email: olivmir@gmail.com

MEĐUNARODNI MASTERCLASS I TAKMIČENJE VOKALNIH UMETNIKA U JERUSALIMU

Jerusalim, jedan od najljepših centara kulture u svetu, biće domaćin jedinstvenog poduhvata za pevače i ljubitelje opere širom sveta.

Masterclass i vokalno takmičenje pod imenom „Josef Žamboki“ biće održano od 28.07 do 3.08.2015. godine sa željom da se ojačaju veze između Bliskog Istoka i zapadne kulture.

Program će obogatiti operski pevači i pedagozi:

Olga Makarina, Soprano, Voice Teacher
The Metropolitan Opera NY; Opera Orchestra of New York; National Theater Prague; Lincoln Center's Mostly Mozart Festival.

Rona Israel-Kolatt, Soprano, Voice Teacher
Staatstoper Mainz; Hamburger Kammeroper, Schleswig-Holstein Festival

Yasmina Trumbetaš, Soprano, Voice Teacher
National Theatre Belgrade; Opera di Ravenna, Palais des Invalides, Paris

Jelena Vlahović, Mezzo-Soprano, Voice Teacher
National Theatre Belgrade, Royal Theatre Turin

Leonardo Andreotti, Tenor, Vocal Coach, Pianist
Opera di Firenze Head Coach; Teatro alla Scala, Milano; Teatro dell'Opera di Roma; Puccini-Festival Torre del Lago.

Joachim Schamberger, Stage Director, Dramatic Coach
DePauw Opera, São Paulo, Brazil; Indianapolis Opera; Lincoln Center, New York.

Alexander Hausvater, Stage Director, Author, Teacher
National Theatre Bucharest, Place des Arts, Montréal, National Centre of Arts, Ottawa

Sonia Mazar, IMVA Artistic Director, Vocal Coach, Pianist

Jerusalem Academy of Music and Dance; New Israeli Opera; the Hebrew University of Jerusalem.

Za ulaznice se obratiti Oliveri Mirković na Tel: 0503491215 ili putem E mail: olivmir@gmail.com

SEĆANJE

Moj prijatelj Dr. Ruben Eldar

Piše Lili Papo

Želja da živim blizu moje dece je bila sasvim dovoljna da donesem odluku, da u zreloom dobu promenim život iz korena. Nije bilo lako navići se na novu sredinu, naučiti novi jezik, steći nova poznanstva. Moja velika sreća je što sam dolaskom u Izrael pronašla i srela posle mnogo godina poznanike i prijatelje iz ranog detinjstva i mladosti. Poznastva koja su stvorena u detenjstvu, sasvim iskrena, čista, dečije naivna, stečena u jevrejskim zajednicama Jugoslavije, na našim zajedničkim letovanjima i međuklupskim susretima. Pored njih upoznala sam i mnoge druge koje do tada nisam poznavala, a poreklom su iz ex Jugoslavije. Svi su se trudili da mi pomognu i izađu u susret koliko su im mogućnosti dozvoljavale, što mi je samo potvrdilo da sam donela pravu odluku i da nisam pogrešila.

Sva stara i nova poznastva pomogla su mi da napravim novu životnu organizaciju. Srećna sam što sam upoznala mnoge sjajne ljude, sa jako dirljivim i burnim životnim pričama. Sa posebnim zadovoljstvom ću pokušati da opišem poznanstvo sa Dr. Rubenom Eldarom. Sada kada ga više nema, mnogi su pisali i govorili o njegovom bogatom životnom putu, a ja ću pokušati da opišem osećanja koje je budio kod mene i verujem i kod većine ostalih koji su ga poznavali.

Upoznali smo se slučajno. Meni je trebao posao, a on mi je ponudio da mu pomažem oko kućnih poslova i kako je on to voleo da kaže bila sam domaćica u njegovoj kući punih sedam godina. Od samog početka naš odnos je bio prijateljski. Jako sam ponosna što sad već mogu slobodno reći da je naš odnos prerastao u iskreno prijateljstvo, uz uzajamno poštovanje i uvazžvanje.

To je bio čovek kome se mogu pripisati svi atributi, dobrog, poštenog, mudrog, visoko obrazovanog čoveka. Svojim znanjem iz raznih oblasti, skoro da nije bilo pitanja na koje nije znao odgovor. Šironom duše i velikim srcem on je naprosto plenio okolinu. Sjajan sagovornik, dobar slušalac, uvek spreman da sasluš

sagovornika sa velikim strpljenjem. Savetodavac uvek spreman za dobar savet. To je bio čovek sa smislom za humor, prefinjen u ophođenju sa ljudima. Srećna sam i ponasna što sam stekla takvog prijatelja. Zauvek ce ostati u mom srcu, sećanja na njega ostaće jasna i blistava u mojoj duši. Bogat čovek je čovek koji ima prave prijatelje.

RESTITUCIJA U SRBIJI

LIČNO ISKUSTVO – Piše Svetozar Jovašević
O restituciji jevrejske imovine se godinama priča, a pomalo radi. U svakom slučaju, prvi korak za povraćaj imovine jeste pronaći odgovarajuća dokumenta kojima se dokazuje pravo na povraćaj. I na tom planu postoje agencije koje nude slične usluge, ali sa različitim rezultatima. Lično iskustvo me je uverilo da je jedna od boljih EUROGIS doo, Beograd. Pronalazi i mapira nestalu i konfiskovanu jevrejsku imovinu u Beogradu, Srbiji i zemljama zapadnog Balkana. Ukoliko ste zainteresovani da čujete moje iskustvo javite se putem e mail urik51@gmail.com ili na mobilni telefon u Izraelu 053-7172227; broj u Srbiji 00381 64 0456955.

Baby Boom u Sarajevu

Bosna i Hercegovina - jevrejske vođe nedavno su primetile nešto što oni kažu da nisu videli mnogo godina unazad: Bebe.

"Mi smo mala zajednica, tako da izazov održavanje zajednice je veći nego za veće zajednice koje postoje", izjavila je Elma Softić-Kaunitz iz jevrejske zajednice u Sarajevu. "Ali, moram da kažem sa ponosom da smo tokom prošle godine - 2014. - imali 10 novorođenčadi u Bosni i Hercegovini, što se nije desilo u poslednjih 10 godina." Baby Boom, lideri zajednice kažu, je u velikoj meri posledica povratka mladih ljudi koji se vraćaju u Sarajevo, pošto su kao deca oterani tokom rata početkom 1990-tih. Oni su se vratili u svoju domovinu u vreme mira i tu zasnivaju svoje porodice.

"Naš izazov je da su ove male bebe - da da im pružaju priliku ili mogućnost imaju ovde jevrejskog života. Naš izazov je da zajednica nastavlja da raste. "

KNJIŽEVNI DODATAK

GODINA 6

BROJ 27

MAJ/JUNI 2015

Izvodi iz romana **Avrama Atijasa** „Buki i Lenka“ /Beograd, 2002. god./ - epizode iz poglavlja s podnaslovom *Mujo i Esma*, o događajima s početka 1942. godine).

MUJO I ESMA

Kasno popodne, negdje pre sumrak, u istom danu kada su ustaše divljački izvršili pretres u Lenkinom stanu, ona je začula udarce na kapiji, a zatim i snažan Lordov lavež. Bila je sigurna da je to onaj „neko“ kojem se nadala. Kada je izašla u dvorište, primijetila je na zemlji koverat. Otključala je i otškrinula kapiju, ali ispred nje nije bilo nikog. S kovertom je brzo ušla u stan i otvorila ga. Prema očekivanju, u njemu su se nalazile vozne karte i jedna ceduljica na kojoj je pisalo da će nju i djecu na mostarskoj stanici čekati rođica Rikica. Dakle, ona i djeca zaista putuju za Mostar. Tek uveče, pred odlazak u krevet, rekla je djeci da je sutra onaj toliko očekivani dan kada će konačno putovati kod tate, zbog čega će ujutro morati ustati vrlo rano da bi se uputili ka željezničkoj stanici. Još je dodala i sljedeće:

„Djeco, čim krenemo od kuće, moraćete zaboraviti svoja prava imena i na putu ćete se oslovljavati sa Mujo i Esma. To je dio naše tajne!“

Djeca su prihvatila ova nova „pravila igre“, uz obećanje da će se ponašati kako mama traži....

Već je ranije bila pripremila najnužnije odjevne predmete u dva cekera, kako ne bi izazvala nečiju sumnju da kreće na put.

Četiri sata sna Lenki nisu bila dovoljna da u potpunosti obnovi utrošenu energiju, da smanji nervnu napetost zbog jučerašnjeg događaja s ustašama, ali i onih preživljenih predhodnih dana i nedjelja. Ipak, bolje i tako, nego da je provela cijelu noć bez sna.... Odlučila je da, čim izađe iz kapije, krene s djecom malo uzbrdo, pa da onda zamaknu u prvu sporednu ulicu, kako bi izbjegla mogući susret s „dežurnim“ špijunom iz ulice. Ustvari, krenuće istim putem koji je i Buki koristio kada je predhodno uspio da se izvuče iz Sarajeva. Nije vjerovala da bi špijun mogao biti

tamo u ranim jutarnjim časovima. Ali – nikada se ne zna!

Lenka je rano ujutro probudila djecu, a ona su s čuđenjem posmatrala mamu obučenu u muslimanski zar. Dok ih je oblačila neprestano je ponavljala:

„Znači, kao što smo se jučer dogovorili, od sada nema više ni Erne ni Albija. Sada ste, djeco, Esma i Mujo, a mene i dalje možete zvati mama!“....

I pored obećanja datog majci predhodno večer, Albi je u polupraznom tramvaju stalno nešto pričao Erni, a ona mu je samo odgovarala: „Ćuti Mujo!“ Lenka je ponovo postala napeta i nervozno ga prekorila:

„Ama, Mujo, prestani, bolan, dosađivati Esmi, sjeti se šta smo se jučer dogovorili!“

Ovo je, izgleda, pomoglo, jer Albi, alias Mujo više nije progovorio ni jednu riječ. U tramvaju, srećom, niko nije obraćao pažnju na ovu hanumu pokrivenog lica....

Voz je izlazio iz stanice, hvatajući brzinu. Lenki se oteo duboki uzdah olakšanja. Konačno se uspjela „odlijepiti“ od Sarajeva, prvu fazu „plana“ je uspješno prebrodila i, evo, hitala je ka svom mužu kojeg je tako silno poželjela. Ipak, nije se mogla osloboditi brižnih misli o tome šta je sve može snaći tokom putovanja, pogotovo kada dođe do pregleda dokumenata. A tek kada stigne u Mostar, ako joj to uopšte i uspije!?

Voz je već prošao Pazarić i približavao se planinskom području koje se graniči s Hercegovinom, vozeći sve sporije zbog uspona. Albi je postajao sve nemirniji, stalno je nešto pričao Erni koja je mirno gledala kroz prozor. Na kraju, ni ona više nije mogla a da mu povremeno ne odgovori, čak i da se obrecne na njega. Uostalom, i ona je još bila dijete, mada je djelovala mnogo ozbiljnije nego što bi trebalo da se ponaša djevojčica njenog uzrasta. U jednom trenutku Albi je izgovorio njeno pravo ime, zbog čega ga je Lenka malo jače uštinula, grdeći ga:

„Slušaj, Mujo, ostavi već jednom Esmu na miru. Opet si zaboravio šta si mi obećao!“

„Nisam, ali zašto mene štipaš, a ne Ernu koja mi kaže da sam glup?“, pobunio se uplakani Albi.

„Čuj, Esmo, ne govori to više Muji. Djeco, nemojte se svađati, bolje je da malo odspavate. Jutros smo mnogo rano ustali!“, pokušavala je Lenka da ih smiri.

Njena „intervencija“ je, bar privremeno, pomogla i oni se primiriše. Izgledalo je da su oboje bili pospani. Stariji čovjek, koji je sjedio na klupi prekoputa, imao je zaklopljene oči. „Da li on spava ili je pak slušao ovaj razgovor?“, razmišljala je Lenka, užasavajući se pomisli da bi je nekome mogao prokazati, možda je ustaški špijun!?

Iza Bradine voz otpočinje spuštanje niz planinu, naprije kroz vijugave tunele, da bi zatim ušao u kanjon divlje Neretve... Malo prije ulaska u stanicu, na vratima vagona pojaviše se dvojica ustaša, a za njima i konduker. Rekoše da su sprovodnici voza i da svi putnici pripreme dokumenta za pregled. Započe kontrola voznih karata i dokumenata, dok se voz polako zaustavljao u željezničkoj stanici tog pograničnog, planinskog mjesta. Došao je trenutak koji će odlučiti dalju sudbinu ove žene i njene djece. Kada su stigli do nje, ona im, lica pokrivena valom, naizgled nezainteresovano pruži propusnicu i vozne karte koje je konduker pregledao i poništio, a zatim on krenu dalje kroz vagon. Istovremeno je Lenka nervozno umirivala djecu, iako za to nije bilo stvarne potrebe. Ustaša, stariji po činu, uze njen dokumenat. Posmatrao ga je nekoliko trenutaka, a onda joj se oštro obrati, smrknutog lica:

„Ti, ženo, putuješ s lažnom, neispravnom propusnicom. Ko si ti, ustvari? Pokupi svoje stvari i djecu i izlazi s nama!“

U tom trenutku Lenka skoči na noge, kao da je predhodno bila sjela na iglu. Podigla je valu sa lica, sva nakostriješena unijela se u lice ustaše i, podbočivši se, uzviknula:

„Slušaj ti, bezobrazniče, mene si našao da šikaniraš? Pa, zar ne vidiš da se živa polomih ne bi l' smirila ovu moju nemirnu djecu? A ti meni pričaš o dokumentu te ovakav je, te onakav je! Ja ti se, vala, u to ništa ne razumijem. Pusti me, aman, na miru, kako te nije sramota da mi sad' i ti zagorčavaš život! Ma, dosta mi je i ove moje djece, Muje i Esme, sita sam i vas i svega!“

A onda briznu u grčeviti plač, pokrivši lice valom. Sjela je pored djece, nastavljajući da „plače“, a djeca se pripišu uz nju. Ustaše se zbuniše, ne znaju šta da urade, a smrknuti pogledi mnogih putnika okrenuše se ka njima, kao da su bili spremni da pomognu nejakoj ženi

s dvoje djece... S jednog sjedišta na drugoj strani vagona neki civil se obrati starijem sprovodniku:

„Satniče, pusti je, sve je u redu, zar ne vidiš da je to naša žena?“

Ustaše ga hitro pogledaše, nakon čega satnik stavi propusnicu Lenki na krilo, dvoumeći se da li da joj se izvini. To nije učinio, već on i njegov kolega nastaviše kontrolu u vagonu, a potom pređoše u susjedni. Bilo je očito da je onaj čovjek bio iz tajne policije, prepoznatljiv ustašama iako je bio u civilnom odijelu. Ono „naša je žena“ je značilo da nije Jevrejka. A u stanici u Bradini su skinuli s voza grupu Jevreja. Kriomice je gledala kroz prozor kako ih odvođe, što je značilo da je njihova sudbina bila zapečaćena. Iako je bila u zaru, nije se smjela previše izlagati riziku pokazujući znatiželju šta se događa na peronu...Ni ona ni zaplašena djeca nisu više progovorili niti jednu riječ, sve dok voz nije ušao u mostarsku stanicu....

Lenka je bila kao u nekom transu. Nije mogla da se otrgne od pomisli da je s djecom već mogla biti na putu za logor smrti. Njen glumački talenat, odnjegovan u dramskoj sekciji *Matatije*, ovdje je zablistao u punom sjaju. No, trebalo je imati hrabrosti i „uživo“ odglumiti ovu opasnu ulogu koja je rješavala pitanje života ili smrti. U ovom slučaju, njena „drskost“ se sasvim isplatila. Do daljnjeg bila su spašena tri života, a moglo se lako desiti ono najgore!

HUMORESKA

Izbori Bili, a na izborima...

Piše Olivera Mirković

Nešto smo se mnogo uozbiljili, u posljednje vreme, oko ovih izbora što su nam se desili ovih dana.

Ja sam toliko apolitična da me savršeno ne interesuje ko je na listi od tridesetak partija što su nam ponuđene ,jer ko će to sve da prostudira, istraži, uporedi i izabere pravu. Prosto je nemoguće da se sve te kampanje prate.

E lepo je to bilo u EX Jugoslaviji.

Od kada sam dobila crveni karanfil, u čast mog prvog glasanja, pa do kraja, tog doba, glasanje je bila jednostavna, laka stvar. Jedna partija, jedan čovek, nas Drug Tito. Svake godine isto. Poznajemo čoveka,

poznajemo, partiju, nema zabune, dileme ni oklevanja. Prosto i jednostavno. Znamo šta nas čeka, nije bilo stresa od nekih velikih promena. Niko nam ništa nije obećavao pa nas posle razočarao. Besplatno socijalno, besplatni lekovi (moja baba, je mnogo volela doktore i lekove, imala je pravu privatnu apoteku kod kuće, svakakvih lekova, potrebnih i nepotrebnih). Za džabe su bili pa da joj se nađu, nikad se ne zna.

Besplatne škole, besplatni fakulteti, radnička letovanja na moru, za male pare, za sve, i to nam je bilo zagarantovano. Ništa nam nije obećavano što se posle nije ostvarilo. Na kojekakve parole smo oguglali, i nisu nam smetale. Ko ih je pa slušao.

I tamo sam bila apolitična. Nisam se učlanjivala u Komunističku partiju, uglavnom zato što mi je otac rekao da će da me izbací iz kuće ako to uradim. A i partijski sastanci nisu me baš privlačili. Sve u svemu, mislim da sam tamo, u staroj domovini, dobro prošla, kao politički neaktivna.

E, ali tada odoh ja u Beli Svet truhom za zaposlenjem. U Kanadi, u British Kolombiji, sam politički jako napredovala. Dobila sam Kraljicu. Britansku, pravu. Tu sam glasala protiv oslobođenja Britanske Kolombije od Engleskih kolonizatora, samo da nam ostane, Elizabeta naša. I Bogami uspeći smo. Ostali smo kolonija još neko vreme.

Onda se vratih na neko vreme u Srbiju, kad tamo politički kaos. Prekopirali zapad pa uveli neku "demokratiju" pa se pojavila gomila partija sa nekim čudnim imenima, i još čudnijim programima, a tek lideri...Sačuvaj Bože šta se tu razmnožilo. E tada sam definitivno prestala da glasam, tih par godina što sam bila tamo, kada sam se na neko vreme vratila iz Kanadske Monarhije.

Ne potraja dugo, a ja se izalijala u Izrael.

E, sada ja i politika i dalje na per tu, i ovde u mojoj drugoj domovini.

Ipak, uredno sam išla da glasam. Obično pitam nekog da mi kaže par hebrejskih slova sa listića, da ih izaberem i ubacim u kutiju. Vrlo dosadno. I ovde, već godinama, pobeđuje Gospodin B. ništa se ne menja, nema stresa, od promena, bar to...

Ove godine, doduše sam se nekako mini angažovala i krenula da glasam kao svi Izraelci, sa puno "razumevanja" nade, i strasti. Kažem Mini. Tako odoh na izbornu mesto, udem u onu kutiju, paravan, jedva sam stala unutra, i suočim se sa onih tridesetak listića sa kojekakvim hebrejskim slovima. Kao nešto Kabaa, Numerologija, pojma nemam. Još uvek ne znam

da čitam kako treba, a naročito u ovako emotivnom trenutku, sabijena u kutiju zaklon, oči u oči sa svim tim znacima, imenima, partijama, tušta i tma takvih. E, tu se ja potpuno izgubim....

Gledam ovaj Natanijahu što nas je verno služio tolike godine... Što je uveo Wiskonsin, i razne spasilačke socijalne mere, pa ih onda ukinuo i tako uštedeo grdne pare. Ono što me je najviše odbilo od njega je njegov lični imižj. On tako prebacuje poslednji kredit kose sa jedne strane na drugu i to izgleda strašno, A kad vetar dune to uštirkano ode u vis kao antena. Pa zar čovek koji svoj rođeni imidž ne može da sredi, kako će tek da se brine o dobrom imidžu Izraela. Tu ga ja otpisah. A da i Saru..

Pa onda mi kažu: vidi ima tu neki Buži popularan, svi za njega glasaju. A nadimak mu Buži ili tako nešto. To mu valjda neki partizanski, ilegalni nadimak. U svakom slučaju to je meni bilo dovoljno da i njega otpišem.

Onda nam je ponuđen mladi i nadobudni Liberman. Nema veze što priča koješta bljuje vatru na šta stigne, ali čovek neoprostivo ružan. Ne mogu pa ne mogu.

Onda tu je neka Šas partija. Neka teška religija, svaka čast. To su oni što zovu telefonom i kažu: Ako ne glasate za našu partiju bićete u Paklu. Hajde da im učinim pa da kažem da misle na pakao pogrešnih političkih partija koje ćemo da izaberemo. Ipak, možda prete pravim paklom, ko ih zna, čudna su to braća.

I na kraju, posle dugih izbornih muka, odlučih se ja za koga da glasam i bez crvenog karanfila.

Znam da on neće da dobije na izborima, da je politički autsajder u ovom trenutku. Ali brate šta ću, dečko, naše gore list. Poznavala sam mu tatu, dolazio na naše piknike u šumu, mnogo voleo moju gibanicu, naš čovek. Sećam se tako na jednom skupu u Shaaramakimu, na pedesetogodišnjici prve aliye u Izrael, održa Tomi jedan prigodan govor, i na kraju reče: "Garantujem vam da je ovo najveći i najbrojniji skup povodom prve Alije u Izrael, na proslavi sezdesetogodišnjice aliye pola vas neće biti na ovom svetu, i skup će biti garantovano manji" To lupi, i ostade...

Elem tako sam ja glasala za mladog Jaira. Dečko, lep uljudan, lepo vaspitan, doteran, talentovan pisac, glumac, pa taj je mogao da za svet odglumi šta god svet hoće da čuje, pa da se svetu umilimo. Da nas čisto vole. Ja

verujem da je on to mogao. Na glumcima svet počiva.

Šta je posle bilo znate i sami. Gospodin B, kao nas Drug T, sve isto, nema iznenađenja, nema razočarenja, sve smo ih već doživeli. E jos da su nam lekovi besplatni, gde bi nam kraj bio, bar nas glava ne bi bolela od izbornih igrarija.

BLAGOSTANJE U IZRAELU LIBERMAN: „ŽIVIMO KAO U RAJU“

Piše Ben Israel

Izbori su prošli i možemo da se vratimo realnim pokazateljima našeg ekonomskog stanja. Prema izveštaju Centralne banke Izraela za 2014. godinu novu/staru vladu očekuje smanjenje deficita za oko 2,5% u ovoj godini na prihvatljivi nivo od 61% Bruto društvenog proizvoda i tako sledećih godina da bi do kraja decenije bio postignut navedeni cilj.

Cifre, koje nama običnim ljudima ne govore mnogo, iako je reč o milijardama šekela, jer, kada se govori u procentima, to je mnogo manje pa se čovek upita u čemu je problem? Problem je što se u istom izveštaju navodi da su, na primer, ukupna davanja po studentu za obrazovanje i za zdravstvo još više pala u prošloj godini i da se Izrael nalazi na 23. mestu od 28 zemalja OECD sa naglaskom na visokom nivou nejednakosti i siromaštva.

Ne ostaje nam ništa drugo nego da poverujemo Libermanu da „živimo kao u Raju“, jedino se izgleda ne krećemo u istom društvu.

SAVEZ JEVREJSKIH OPŠTINA SRBIJE

R A S P I S U J E

59. NAGRADNI KONKURS

za radove sa jevrejskom tematikom

Iz oblasti:

- 1) KNJIŽEVNOST (roman, pripovetka, pesma)
- 2) NAUČNI RAD
- 3) MEMOARI I HRONIKE

Žiri dodeljuje ukupno tri nagrade.

Žiri može odlučiti da nagrede dodeli i drugačije.

Radove slati pisane na srpskom ili srodnim jezicima, kucane mašinom ili na kompjuteru, u dva primerka koji se ne vraćaju.

Autori ne mogu konkurisati sa radovima koji su već objavljeni ili nagrađeni na nekom drugom konkursu.

Radovi se potpisuju šifrom i dostavljaju uz drugi zatvoreni koverat sa razrešenjem šifre.

Krajnji rok za podnošenje radova je 31. avgust 2015.

Rezultati konkursa biće objavljeni u listu „Politika“ krajem meseca novembra 2015.

Radove slati na adresu:

SAVEZ JEVREJSKIH OPŠTINA SRBIJE /
za Nagradni konkurs /Kralja Petra 71 a/ III,
POB 30, 11000 BEOGRAD

Rodio se 9. unuk zlate i Dušana Mihaleka!
Roditeljima Liat i Branku i velikoj porodici želimo da beba zdravo i veselo uživa s njima, kao što oni uživaju sada.

RADOVAN SREMAC KNJIGA O JEVREJIMA

Piše Aron Albahari

Nedavno je izašla iz štampe knjiga "**Jevreji u Šidu**", autora Radovana Sremca i kooautora (po tekstu u prilogu) pok. Emila Klajna, u izdanju Narodne biblioteke "Simeon Pišćević" Šid.

Knjiga je dvojezična, (srpsko/ćirilica-engleski), ima 225 strana, formata 24 cm, sa polutvrdim koricama, a uz ostalo sadrži i fotografije sa tačnim navođenjima ko ili šta je na fotografijama, hronološke i tabelarne evidencije o poimeničnim porodicama, njihovim profesijama, spiskovima jevrejskih prodavnica i njihove delatnosti, planom jevrejskog groblja sa slikama svakog pojedinačnog spomenika, tabelarnim poimeničnim spiskom stradalih u Drugom svetskom ratu i mesta stradanja, pojedinačnim kratkim biografijama svih porodica iz Šida, opisom društvenog, javnog i verskog života zajednice, registrom imena svih Jevreja iz Šida, kratkim rezimeom na hebrejskom jeziku, itd.

Na promociji knjige, koja je održana 26. marta u Narodnoj biblioteci u Šidu, govorio je dr Drago Njegovan - muzejski savetnik istoričar, dr Predrag M. Vajagić - istoričar, i autor R. Sremac – kustos - arheolog.

Zainteresovani mogu da dođu do ove vredne knjige narudžbom preko Saveza jevrejskih opština Srbije, Aron Albahari, e mail: aron@savezscg.org ili direktno od autora e mail: radovansremac@yahoo.com

NAŠI DOLASCI I NAŠI ODLASCI

Piše Jahiel Jaša Kamhi

Jevrejska zajednica Bosne i Hercegovine slavi ove godine značajan jubilej: 450 godina od dolaska Jevreja u BiH. Živeci već dosta dugo i daleko od Sarajeva i naše Zajednice, pomislih kako bih se ja mogao uključiti u najavljivanu proslavu, kada već neću biti u mogućnosti da budem Oktobra 2015. u Sarajevu.

Sjećam se da sam Aprila 1966, kao omladinac jevrejske opštine bio angažovan da pomažem u organizaciji proslave 400 godina od dolaska Jevreja u Bosnu i Hercegovinu. Svakako, sa svojih mladjanih 20 godina, ja sam se nešto petljao oko svega toga, više se i ne sjećam šta sam sve radio.

Ono što danas znam je da sa sobom, ovdje u Kanadi, imam u rukama za mene značajnu knjigu sa naslovom: *Spomenica - 400 Godina od dolaska Jevreja u Bosnu i Hercegovinu - 1566-1966*.

Nalazi se ta knjiga – *Spomenica* - u mojoj biblioteci, odmah pokraj kopija *Sarajevske Hagade, Talmuda, i* dvije knjige Samuela M. Elazara *Jevrejsko-Španjolski romancero* na našem i na Ladino jeziku.

Nabrojah, onako s reda, samo neke od relikvija iz moje biblioteke.

Te su knjige dio moga projekta "*Podsjednik za moje nasljednike*", odnosno moje želje da mojim nasljednicima ostavim pisane dokumente o nama koji smo došli u Kanadu i doveli svoje porodice da sada žive na ovome tlu. Ne znam ni sam da li će moji nasljednici moći da ih čitaju na njima sada "stranome jeziku". Znam, nemojte mene optuživati, ja sam sve pokušao – uzalud.

Ovogodišnja proslava inspirisala me je da razmišljam o našim dolascima ali i o našim odlascima sa tih prostora.

Gdje smo sada svi mi, bivše i sadašnje Sarajlije, nakon pet decenija od prošle proslave dolaska? Koliko nas to ima i koliko će nas u budućnosti biti na prostorima koji smo svi nekada zvali našom Bosnom i Hercegovinom.

Šta se to sve desilo za ovih proteklih 50-tak godina sa našom Zajednicom, bivšom nam državom i nama samima?

Imamo spomenice o našem dolasku u Bosnu. Da li imamo spomenice o našim odlascima iz Bosne?

Prvi je bilo masovno i organizovano iseljavanje Jevreja iz bivše Jugoslavije 1948, pa se onda tužna priča odlazaka ponovila, tragično i nenadano 1992-1995. Između tih godina bilo je još sporadičnih iseljavanja u Izrael i druge zemlje, ali svakako ne toliko masovnih.

Došli smo 1556, a polako odlazimo svake decenije. Čini me tužnim i sama pomisao da nas ima sve manje i manje u toj Bosni koja nas je primila kada drugi nisu htjeli ili smjeli, ne znam ni sam.

Da li smo znali ili možda samo slutili šta će nas sve snaći u sljedećih 50 godina?

Sumnjam!

Čitam govore, zabilježene u toj knjizi - spomenici, koje su izgovorili zvaničnici, pa ne znam šta da mislim a još manje šta da kažem sam sebi. O drugima i ne mogu razmišljati, jer svako ima pravo na svoje vlastito mišljenje. Bojim se sukoba sa samim sabom, a pogotovu sa drugima. Ostaviti ću to nekim drugima da objasne, ako znaju.

Tada je podignut i spomenik - Menora - u atriju sada bivšega velikog sefardskog hrama "koji malobrojni prezivjeli Jevreji pokloniše svome rodnom gradu." Da, sa svakim ratom sve smo malobrojniji.

Koliko nas danas još uvijek ima tamo u Bosni? ima nas. Još nas ima. Čuje se njihov (naš) glas i dovde, daleko preko okeana i to je divno. Još ću uvijek moći reći mojim prijateljima, Kanadjanima, da nas ima i da još postojimo tamo u nekoj dalekoj zemlji, za koju mnogi od njih nisu ni čuli prije rata iz devedestih godina prošloga vijeka.

SRETNA VAM I USPIJEŠNA PROSLAVA
DOLASKA U BOSNU I HERCEGOVINU,
DRAGI MOJI SUNARODNICI.

Arh Jasminka Namiceva

Istoričar, Skopje, Makedonija

Više od 15 godina bavi se istraživanjem jevrejskog kulturnog nasleđa u Makedoniji, sa posebnim osvrtom na stradanje Jevreja u Holokaustu. Učesnik je mnogih međunarodnih tribina i simpozijuma sa zapaženim izlaganjima, koja su rezultat njenog istraživačkog rada. Iz bogate bibliografije izdvajamo: „Enciklopedija Makedonija“, Makedonska akademija nauka, 2008 Skoplje, enciklopedijske jedinice za Jevreje u Makedoniji; „Feniks pobedio vatru“ - monografija o postojanju jevrejske zajednice u Makedoniji od 1945. do 2004. godine, Jevrejska zajednica Makedonije, Skoplje 2004; „Žamila Kolonomos, Jasminka Namiceva - Sintejas de Makedonija Sefarad, Reno makedonski Sefardi, Jevrejska zajednica Makedonije, mart 2005, Skoplje; „Jevreji iz Makedonije i Holokaust - istorija, teorija, kultura“ - Institut za humanističke nauke i društvena istraživanja Euro Balkan septembra 2011. godine, Skoplje.

Autor je više izložbi o jevrejskom životu i stradanju sa naglašenim edukativnim sadržajem.

Nova otkrića O Holokaustu i dalje izlaze na površinu u svakom kutku Evrope. Pre nekoliko godina Jasminka Namiceva, došla je do misterioznih koverata sa jevrejskim imenima u državnim arhivima u glavnom gradu Makedonije, Skoplju. Unutar koverti, 28 ukupno, bili su dokumenti, zlatnici i druge dragocenosti.

Otkrića Jasminke Namiceve bacaju novo svetlo na događaje iz Drugog svetskog rata i mogla bi dovesti do povraćaja jevrejske imovine porodicama svojih vlasnika.

Naime, više godina unazad vodi se rasprava da li su Jevreji Makedonije oštećeni sporazumom koji je u njihovo ime zaključilo rukovodstvo jevrejske zajednice iz Skoplja sa vladom Makedonije. Tim sporazumom je konstatovano da nema živih naslednika imovine stradalih Jevreja Makedonije u Holokaustu i vlada Makedonije je isplatila pozamašnu sumu novca, kojom je finansirana izgradnja Memorijalnog centra u Skoplju. Međutim, pojavili su se naslednici koji sada mogu da dobiju nazad imovinu samo preko suda.